

Harra Sverre Patursson hefur í hesum blaði spurt, um vit javnaðarmenn framvegis halda fast við okkara kravi um, at kongs- og prestajörðin skal verða ogn Føroyalands (logtingsins), ella um vit hava sloppið hesum máli og, um so er, hví?

Undirritaði var annar logtingsmaðurin, ið setti fram hetta uppskot til avgerðar:

«I Føroya logting úttalar:

Torvur er á, at alt kongsgóðs fer undir tingsins vald, og at reglur fyri hesum ásetast sum skjótast, gongur tingið yvir til næsta mál á dagsskránni.»

So stalt kann tað falla eina náttúrliga, at svarið kemur úr hesum horni á blaðnum, kortini ikki so at skilja, at málið um at fáa Føroyum aftur Føroya jörð er særstakt mál hjá teim tveim javnaðarlogtingsmonnum. Nei, hetta er eitt mál, sum hiu froyar javnaðarflokkurin hevur staðið og mær kunnugt framvegis stendur samdur um. Ein skuldi kunnað hugsa sær, at Føroyingar ikki stóðu skildir her. Men tessverri er tað so. Okkara uppskot fall. Sambandsmyndarnir og sjálfur sjálfstýrisræðingurin vóru ímóti tí — ímóti á, hetta høvuðslundi Føroyalands aftur skuldi gerast ogn Føroyalands. Umberslurnar vóru ymsar. Sambandsmennildu um, at hond er, ið hevur, staturin átti góðsið, og í hansara hondum lá góðsið best.

Sjálfstýrisræðingurin kendi seg í frongum skóm við at noyðast at svíkja eitt av høvuðspunktum í stevnisskrá sjálfstýrismanna. Hann fann sær so, eftir at hava sísað seg, tað til umberslur, at uppskotið bert var nakrar reglur langt og ov lítið undirbygt. Men var svikið ringt, henda umbersla gjordi tað ikki betri — hon bræddi mergin úr og skeltaði til jarðar tað eindrið, ið eftir var av sjálfstýrisræðingini viðvíkjandi sjálfum grundarlagnum fyri sjálfbjargni landsins, ið er og má vera at fáa Føroyum aftur allar mistar ognir og lunnindir. Eingin kann fata tilfika umberslur. Vit duga í hvørjum falli ikki at skilja, at tað skal vera neyðurlutligt at halda alna langar talur ella skriva juridisark avhandlingar fyri at yvirbevisja sjálfstýrisræðingarnum um, at Føroya land hevur rætt til Føroya jörð. Skuldi hetta ikki verið einfalt og sjálvfylgja fyri í hvussu er hvørjum sjálfstýrismanni? Annað er, at tingið, tá ið tað hevði váttað sína hugsan og vilja í hesum týðningarmikla máli, bar fram allar góðar grundir, tá ið samráðast skuldi við Danir um málið. Mer er kunnugt, at sjálfstýrisumboðsmaðurin á Dana-tingi har niðri hevur tikið til orða fyri bóndanna rætti til kongsgóðsið. Men tað er eingin framhjá landsstjórn f, at jörðin verður peltad í privatognarlutir heldur enn at vera kongs. Tvørturímóti verður tað ein skaði og eitt tarn fyri útveiklingin av landbúnaðinum, um kongsið gerst privatogn. Besta domi her um eru óðalbygdinar, har tað neyvan er gjorligt hjá tí fátæka jarðarleysa manninum at fáa eina trøð. Og hugsi eg, at Føroyingar flestir valla ynska at byta kongsfesti við óðalsfesti; tí sum hvørjum skilamanni tyðiligt ber hetta bytið út óskuni í eldin fyri hin minna mannin, landbúnaðin og fyri landið í

síni heild. Men torvur er á, at kongsið fer undir tingsins vald. Og tað er áskoðan okkara javnaðarmanna í Føroyum, at hesin torvur botnar í tí rætti, sum sigur, at teir livandi íbúgvavar landsins eiga landið og ikki út-lendingar í kraft av teirra forfedra ráni ella eftir nútíðmans tjóðskapar hugsan og «moralskum begrepi» meir og minni umvegis stuldri. Í Føroyum liva Føroyingar, og Føroyingar og eingin annar eiga tí landið Føroyar. Tað er henda okkara ognarrættshugsan, ið er grundarlagið fyri okkara kravi yvir fyri Donum kongsgóðsinum viðvíkjandi. Eg veit væl, at hon ikki stendur fyri einum juridisum dómstóli. Men hví skal hetta mál fara fyri ein juridisum dómstól? Til tess er ikki torvur, so framt Danir eru vaksniir so væl í mentum, at teir ikki meta ognarskjól, ið botna á einum órættum ránsmannarætti, men einans taka avgerð eftir tí livandi menniskjarættinum, tí rætti og teirri hugsan, ið var grundarlagið fyri býtan av Suðurlandi millum Danir og Týskarar aftaná verðaldarkriggið. Eftandi er, at oddamenn afturhaldsins, sambandsins og sjálfstýrisins, ikki góðkenna hesa hugsan, men av fullum huga knæsta hin «søguliga rættina», ið oftast er gítn og skapaður í øllum øðrum ein sonnum menniskjarætti og reinum hjartalagi. Og um hin søguligi rætturin tiggjusini var sannur rættur fyri tey menniskjur, ið livdu, tá ið hann var smíðaður, nýtist hann ikki at hóska núlivandi ættarliði. Men danski statur hevur ongatið átt ein sannan rætt til jörðina í Føroyum. Kann nakar Føroyingur ella Dani siga, at kongsin naktrán av jörðini frá teirri froyysku kirkjuni var sannur rættur? Ella kann tað nakratíð verða til rættvisan ognarrætt at taka góðsið frá manni, í hann hevur eitt kjót í fustu? Nei! Men óivað er hesin órættvisi rættur góður søguligur juridisark rættur. At skjóta spursmálið um at fáa kongsið í Føroyum til ogn Føroyalands undir hin av kapitalist- og ransmannanadannum skapaða søguliga juridiska dómstól, veitir okkum valla nakrar somdir. Teir, ið veruliga ynska, at kongsið her á landi skal verða ogn Føroya lands, mega tí kvitta við hin søguliga juridiska ranga rættin og fylgja javnaðarmonnum. Danir eru eitt demokratiskt fólk. Hví skuldi ikki ein vinskippilg samráðan við teir um kongsgóðsið, á tí grundarlagi, sum javnaðarmenn í Føroyum hava reist ognarrættsspursmálið viðvíkjandi jörðini, ikki vunnið somdir báðum portum til heiður og frama?

So stalt hava vit ikki, harra Sverre Patursson, slept málinum um at fáa Føroyum aftur Føroya jörð. Við hvørt val hevur hesin spurningur staðið eina fremst í okkara dysti við mótsøðumenninar. Men Føroyingar hava enn ikki sansað sær. Og fyrr enn teir gera tað, hjálpur ikki við hesum kanska týðningarmikla spurningi landsins. Soleingi sum afturhaldsflokkarnir ráða á tingi, er bundið og typt fyri hesum máli. Takið er tí at vinna meirlutan á Føroya-fólki. Hjálpi okkum at vinna

hetta takið — deyðsdømdum uppskotum á tingi er eingin bati í.

P. M. Dam.

Fiskivinnan og jörðin.

Undir omanfyri standandi yvirskrift sást forvitnislig grein í «Føroya Social-Demokrati» nr. 11.

Tað er ógvuliga rætt, sum her varð framflutt, at jörðin kann geva føði til menniskju og djór, tá hon er væl dyrkað; men her á landi liggur ónógv sum brúnur hagi, einki uttan lyngur kanska onkur grønur blettur her og har, neyvan sést ein seyður ella hoyrist fuglaljóð. Tað er satt, at burtur úr hesum brúnu lyngheimum kann skapast grønur bór, við veitrandi okrum epla- og rótlavetum, ið kunna geva føði til menniskju og djór.

Jörðin kann geva føði til menniskju og djór, ífall hon verður dyrkað; men hetta er lættari sagt enn gjørt. Norðan fjörðs eru tó víðurskiftini hópin lagaligari enn her. Í teim bygdum, ið liggja nærhendis Havnini er tað lætt at fáa selt mjólk og ávøxtur jarðarinnar. Eisini í Sundalagnum og Skálafirði her væl til, tí hagar siglur mjólkabátur hvønn dag. Eg veit, at menn sum fyri nokrum árum síðani livdu í armóð, nú eru vorðirni mógvandi menn. Aðraleiðis er her í Suðuroy.

Fámennningar hava í hesum blaði greitt frá skilinum har vesturi. Ein Órvingur syngur sama klagesongin. Tíverri, hetta verður alt sungið fyri deyvum oyrum. Tað er harmuligt at ganga gjøgnum Fámjns hagan og siggja tann stóra dalin oman fyri bygdini, sum liggur í haga Har kundu fleiri — kanska eini 100 — húsmansbrúg verið, um bygdin hevði ákveðsamband við Tvøroyri.

Munna Fámenningar fáa henda ákveg? Ja, hvør kann svara henda spurning. Fámjns kommuna kann ikki leggja henda veg, uttan hon fær stundig annaðhvort frá statí ella loftingi.

Hovbingar og Porkenningar søkja eisini um at fáa ákveg til Tvøroyrar. Eisini her liggja stórir góðir dalir, ið væl hóska at innleggja til traðir.

Nú skal meiaríði á Tvøroyri setast aftur í gongd. Eftandi er, at bátur skal sigla eftir mjólk annan hvønn dag suður eftir og annan hvønn dag norður eftir. Um Fámenningar fáa selt teirra mjólk, veit eg ikki; men eg kvíði fyri, at teir ikki kunna koma til Tvøroyris við mjólkinni.

Soleiðis liggur alto landið nú í stundini. Hann, ið einki umlop hevur í høvðinum, kann týkjast, at nú er alt komið í rætt lag. Hagar gongur postbíl einaferð um vikuna, postmaður tveir ferðir og mjólkabátur triggjar ferðir. Hann, ið nú hevur nakað at klaga yvir, má kallast órmuligur. Men «hvorelunge var Adam í Paradise? Hvussu leingi man alt hella fara at ganga? Postbílin og postmannin vóna vit, at vit ikki verða av við; men man mjólkabáturin kunna standa seg? Tað er tann spurningurin, ið ein og hvør grundar yvir. Hevði mjólkabáturin kunnað tikið postin

eisini, so var einki at ívast um; men neyvan kann hann tað.

Meiaríði á Tvøroyri hevur fyrr haft bát gangandi henda vegin; men tá meinti postmeistarinn ikki, at tað lat seg gera at at senda postin eftir sjónum. Og tað er nakað um tað, at posturin kemur meira regluliga eftir landinum; tí Porkeris fjörður er ikki so greiður at koma ígjøgnum um veturin.

Bilin eina ferð um vikuna, postmaðurin tveir ferðir og mjólkabáturin triggjar ferðir, tað kostar nógv tilsamans. Ein kann tí óttast fyri, at eithvat av hesum man fara at geva undirskot og tessvegna halda upp at ganga.

Harmuligt var tað hina ferðina, tá mjólkabáturin helt upp at koma hagar eftir mjólk. Tað er tí eitt allment fólkaynski, at hann skal koma aftur í gongd, og øll ynska honum góða eydnu nú, hann byrjar aftur.

Her eins og manga staði í Føroyum hevur einki verið at líta á uttan sjógvurin, og nú í mong ár hevur hann givið fiskimonnum so lítið, at nokur oyru fyri mjólk og annað, ið landið gevur av sær, høvdu verið hent aftrat.

Hevði tað kunnað skipast soleiðis fyri, at sama farið kundi tikið bæði post, ferðafólk og mjólk og annað, so hevði driftin horið seg, og so kundu vit sagt, at hella var ein slóður fram-burður fyri tær bygdir, ið komu í hella samband; men eftir sjónum letur tað seg ikki gera, og tíverri letur tað seg ikki gera eftir landinum heldur við rutubíl, tessvegna at eingin ákvegur er.

Millum Sunnbø og Lopra er ákvegur lagdur; men hesin vegur kann ikki gera stóra nýttu, í hvussu er kunna Sunnbingar einans senda mjólkina til Lopra. Báturin fer kanska at sigla hagar eftir mjólkini, so Sunnbingar eru frægari staddir enn teir vóru, og hópin frægari eru teir staddir enn Fámenningar; men ikki kann sigast annað enn at Suðuroyingar eru illa staddir hvat ið ákvegi viðvíkur, og tessvegna er jarðadyrking í Suðuroy ómetaliga trupul.

Ákvegur um alla Suðuroy er ein lívstreyt fyri Suðuroyingar. Høvdu vit ákveg um alla oyanna, kundi rutubíl gingið hvønn dag. Postur, frakt, ferðafólk og mjólk o. s. fr. var ívaleyra nokk til at hildið hesa rutt gangandi. Tað hevði verið eitt stórt framstig. Og høvdu vit haft framburðsmenn sitandi á Føroya loftingi, so var ein slík ruta komin í gongd fyri fleiri árum síðani; men tíverri, vit hava úr Suðuroy sent afturhaldsmenn á ting fyri okkum, og tí liggur oyggin í órókisskapi.

«Aftur til jörðina», rópa menn nú víða hvar um heimin, tí allar ásanna, at jörðin kann geva hópin av sær, bert arbeitt verður við ágrýtni og tí rætta skili. Eisini Føroyaland kundi givið hópin meira ávøxtur, og harvið hópin meira føði til fólk og djór, um væl varð umfarið, og orðtakið sigur: «Landsins breið til landsins børn». Hetta eru sonn orð; ólika frískari og áhaldnari vóru Føroyingar fyrr, tá teir livdu av tí, sum landið gav teim enn nú, ið alt verður fort inn frá øðrum londum. Nú

verða næstan allar vorur, ið nýtast í landinum, innfordar úr øðrum londum. So stalt fer eisini allar okkara peningur út úr landinum ístaðin fyri, at hann fyri ein stóran part kundi fallið niður innanlands. Taka vit t. d. eina vøru sum eplir, tá siggja vit, særliga her í Suðuroy, at eplir í hundrað tali av sekjum verða innfóð á hvørjum einasta ári. Samstundis klaga bondurnir norðanfjörðs seg um, at teir ikki fáa selt teirra eplir. Her má nakað verða galið.

(Meira). J. H. Danbjørg.

Tíðindi.

12.—4.—33.

Skipini.

Suðuri í Vági:

City of Norwich: 27000 (347 skp.), Albert Victory: 19000, Stanley: 22000, Beinisvør: 24000, Kittelwake: 20000, Heimdal: 24000, Gracie: 23.500, W. G. Marshall: 23000, Havgásin: 18000, Norðfarið: 22000. Tað frættist, at Standard hin 12. í h. hevur verið inni á Reykjavík og hevði 60.000 innanbórð. Sama dagin var Skt. Jacke inn komin hagar við smeltaðum leigi og hevði fingið 48000. Vestmannaskipið Milly: 23.500 og Oscar: 23000 hava verið inni á Vági og selt veiðina til keypmann Jesper Hjelm. Hinum Vágsskipunum hava vit ikki frætt frá.

Tvøroyri:

A/S. N. J. Mortensens skip: Fagranes: 34000 (334 skp.), heimkomið 11/4, Ekspedit: 35000, heimk. 11/4, Godthaab: 30.000, heimk. 11/4, Vikholm: 27000, heimk. 10/4, Eherald: 22000, heimk. 11/4, Langanes: 22000 (266 skp.), heimk. 10/4, Sólán: 20.000, heimk. 11/4, Brinnes: 21000, heimk. 11/4, Frida: 24000 (258 skp.), heimk. 9/4, Drelnes: 16000 (190 skp.), heimk. 9/4, Guðrun Zoega: 20.000 (266 skp.), heimk. 9/4, Frætt er, at Vágoy hevur 21000, Vestmanna 22000. Ingred er nú fyrstani farin.

A/S. J. Mortensens Eftf.s skip: Elisebeth: 27000, heimk. 11/4, Egeria: 20.000, heimk., Karl: 21000, heimk. 11/4, Hanna: 23000 (302 skp.), heimk. 11/4, Agnes Louise: 18000 (217 skp.), heimk. 2/4, Riddarar: 20.000 (251 skp.), heimk. 9/4, Báradrangur er stutt síðani farin.

A/S. Hvidenes: Borglyn: 26000 (333 skp.), heimk. 9/4, Órvingur: 23.500 (289 skp.), heimk. 10/4, Falkurin: 24.500 (310 skp.), heimk. 9/4, Johanne Sofie: 25000, heimk. 12/4.

Firmað Th. Thomsen: Westward Ho: 26000 (367 skp.), heimk. 9/4, Isabella: 17000 (215 skp.), heimk. 9/4, Sjana: 22000 (267 skp.), heimk. 2/4, Albert frættist frá fyri um 3 vikum síðani, tá hevði hon 25000.

Presidenturin í U. S. A. Roosevelt hevur sett fram uppskot um 30 tima arbeiðsloysi fyri at javna arbeiðið, so nakað av teim arbeiðsleysu milliónunum kann koma í arbeiði. Her vilja okkara «stóru» — Havnin loyð undantikin — hvorki ganga við til kontanta lønirinda ella at víkja 12 tima arbeiðsdegnum. Men okkara arbeiðsmenn og fiskimenn velja við góðum toli andrógvararnar av teirra lívsmáli! Danir hildu leingi við «stavnssbaandet og voredskabets» eins og Russararnir við «livesgeskabets». Einaferð teir kutuð umstóir. Einaferð kemur stundin til okkum at gera tað sama, bert vit ikki gevast.

Ansvarhavandi blaðstjóri fyri Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM